

18.11.2021

Sivistysvaliokunta

HE191/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä lakia muutettaisiin siten, että Opetushallitukselle annettaisiin toimivalta antaa koulutuksen järjestäjän hakemuksesta tutkintovientiä koskeva päätös. OPH määrää miten tilauskoulutuksessa EU/ETA-alueen ulkopuolella järjestettävässä tutkintokoulutuksessa voidaan poiketa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista. Poikkeamiset liittyisivät Suomen lainsäädäntöön, kulttuuriin tai olosuhteisiin taikka vastaaviin Suomeen liittyviin seikkoihin.

Tutkintoviennin nykytila

Ammatillisessa koulutuksessa on tehty noin neljä vuotta tutkintovientiä kokeiluluvalla. Opetushallitus on kokeilupykälän mukaan määrännyt tutkinnon perusteet (15 §) koulutusvientiä varten.

Lakimuutosta yritettiin tehdä jo syksyllä 2020. Lausuntopalautteessa annetun kritiikin takia esitystä ei viety eduskunnan käsittelyyn. Kevään 2021 saatuun uuteen lakiesitykseen annettiin lausuntokierroksella jälleen paljon kritiikkiä. AMKE antoi lausuntokierroksella lausunnon, jonka mukaan esityksen tarkoituksena ei ollut vakinaistaa tutkintovientiä vaan käytännössä estää se. Lakiesityksen valmisteluprosessi on ollut kokonaisuudessaan poikkeuksellista ja siihen on liittynyt merkittäviä ongelmia. Hallituksen esitystä eduskunnalle on päivitetty saadun lausuntopalautteen perusteella.

Tutkinnon perusteista poikkeaminen (15 a §) ja lupa soveltaa poikkeuksia (15 b §)

AMKEN näkemyksen mukaan lupamenettelyn sujuvuus on ratkaiseva tekijä toiminnan onnistumisessa. Tutkinnon perusteet tulee antaa tutkintovientiä varten yhtenäisenä valtakunnallisesti. Kun perusteet ovat annettu ja koulutuksen järjestäjällä on kyseisen tutkinnon järjestämislupa, niin lupaprosessin tulee olla hyvin nopea ja muistuttaa luonteeltaan ilmoitusmenettelyä. Poikkeuksien laatiminen ja päätösten antaminen lupahakemuksiin tulee olla riittävän hyvin resursoitua Opetushallituksessa, jotta vientitoiminta on mahdollista.

Hakumenettelyyn esitetään myös asetuksenantovaltuutusta, jolla säädettäisiin tarkemmin asiasta. Sujuvan toiminnan aloittamisen kannalta on tärkeää, että säädökset ja käytännön toiminnan suunnitelmat olisivat mahdollisimman pian valmiita, jotta alkuvuodesta hakemuksia olisi mahdollista tehdä.

Jatkossa tutkinnon perusteita uudistettaessa myös vientitoimintaan tehtävät poikkeukset tulee ottaa huomioon jo valmistelussa. Tässä onnistuminen edellyttää hyvää yhteistyötä tutkintovientitoimikunnan ja työelämätoimikuntien välillä. Kaikki tutkinnot eivät edellytä poikkeuksia, esimerkiksi tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto ja yrittäjän ammattitutkinto ovat ”vientikelpoisia” kansallisilla tutkinnon perusteilla.

Koulutusviennin kehittäminen ja globaali vastuu

Ammatillisella koulutuksella on paljon annettavaa niin globaalinn oppimisen kriisin ratkaisemisessa kuin luoda uutta merkittävää vientitoimintaa. Hallitusohjelmassa esitetty Suomen ulko- ja kehityspoliittinen linja korostaa erityisesti Afrikan maiden ja väestön kasvavaa globaalia roolia. Tätä varten on tehty omaa Afrikka-strategiaa, jossa koulutuksella ja osaamisella on tärkeä rooli. Jo vuonna 2019 ulkoministeriön julkaisema raportti ehdotti koulutusta kehitysyhteistyön kärkitavoitteeksi.

Kestävän kehityksen Agenda2030 -selonteon ja Afrikka-strategian tavoitteet ovat ammatillisen koulutuksen koulutusviennin lainsäädännön kanssa osittain ristiriidassa. AMKE esittää, että koulutusvientiä koskeva lainsäädäntö päivitetään vastaamaan korkeakoulujen lainsäädäntöä.

Koulutusviennin tiekartta 2020–2023 ja OKM:n toimialan osa Afrikka-strategiasta nostavat ammatillisen koulutuksen yhdeksi painopisteeksi ja mainitsee ammatilliset tutkinnot yhdeksi kysytyimmistä koulutuspalveluista.

Nykyllä lainsäädäntö tai hallituksen esitys eivät mahdollista koulutusvientiä, jossa opiskelija tulisi maksua vastaan Suomeen suorittamaan ammatillista koulutusta. Korkeakouluissa vastaava käytäntö on mahdollistettu lukuvuosimaksuilla.

Agenda2030-selonteon eduskuntakäsittelyn yhteydessä sivistysvaliokunta lausui:

”Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että jatkossa myös ammatillisen koulutuksen tarjoamia mahdollisuuksia koulutusviennissä selvitetään.” (VNS 3/2020 vp).

Hallituksen esitys 195/2021 ei hyödynnä kaikkia mahdollisuuksia koulutusviennistä, jossa on potentiaalia kasvaa kansantaloudellisesti merkittäväksi. AMKE esittää, että lainsäädäntöä tulisi päivittää EU/ETA-alueen sisäisen tilauskoulutuksen mahdollistamisella sekä maksullisen toiminnan järjestämisen EU/ETA-alueella.

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Saku Lehtinen
asiantuntija

Lisätiedot

asiantuntija, Saku Lehtinen, 040 041 2057, saku.lehtinen@amke.fi